

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(مسئله ۴۱) : إذا ارتمس لإيقاظ غریق بطل صومه و إن كان واجباً عليه.

انقاذ غریق واجب است فلذا اگر شخص صائم مقدماً لانقاذ الغریق در آب فرو برود روزه اش باطل است اگر چه ارتماس فی الماء برای انقاذ غریق واجب است ، یعنی از این جهت که سر زیر آب فرو بردن مقدمه انقاذ غریق است و انقاذ غریق هم واجب است و مقدمه واجب هم واجب است این ارتماس واجب می شود و از این جهت که روزه است ، سر زیر آب فرو بردن مبطل روزه و حرام است بنابراین در این ارتماس وجوب و حرمت با هم جمع می شوند که اینجا جای تراحم احکام می باشد یعنی دو حکم با هم تراحم دارند یکی حرمت ارتماس و دیگری وجوب که مقدمه انقاذ غریق می باشد که در اینجا حکم تابع اقوی الملائکین و اقوی الحکمین می باشد ، بنابراین در مانحن فیه چون انقاذ غریق حفظ نفس محترمه است و واجب اهم است فلذا حرمت ارتماس فی الماء از او برداشته می شود و واجب است بر او که ارتماس فی الماء کند تا آن غریق را نجات بدهد ، خوب حالا اگر این کار را کرد حکم روزه اش چیست ؟ روزه اش باطل می شود زیرا هر چند که بر او واجب بود که ارتماس کند و هر چند که حرمت ارتماس برداشته شد ولی از جهت حکم وضعی چونکه این شخص عمداً سرش را زیر آب فرو برده روزه اش باطل می شود .

(مسئله ۴۲) : إذا كان جنباً و توقف غسله علی الارتماس انتقل إلی التیمم إذا كان الصوم واجباً معیناً و إن كان مستحباً أو كان واجباً موسعاً و جب علیه الغسل و بطل صومه .

اگر شخص صائم جنب است ولی باید غسل کند مثل اینکه روزه بوده و خوابیده و در خواب محتمل شده و حالا بیدار شده و می خواهد نماز بخواند و نمازش متوقف بر این است که غسل کند و غسلش هم موقوف بر غسل ارتماسی می باشد مثل اینکه شخصی مقداری آب به او داده به شرط اینکه فقط با آن غسل ارتماسی کند و یک غرض عقلایی هم در بین باشد ، در این صورت دو واجب بر عهده او می باشد یکی صوم و دیگری نماز که مقدمه نماز هم طهارت می باشد و در اینجا فرض این است که برای طهارت مائیه باید غسل ارتماسی کند اما گاهی این طهارت مائیه بدل دارد و منتقل به بدلیش که تیمم است می شود و هر کجا که بین دو واجب که یکی بدل دارد و دیگری بدل ندارد تعارض

واقع شود آن یکی را که بدل ندارد باید رعایت کند اما آن یکی که بدل دارد منتقل به بدلیش می شود که در مانحن فیه هم بدل غسل تیمم می باشد فلذا این شخص باید تیمم کند زیرا این شخص از طرفی چون روزه است باید روزه اش را حفظ کند و از طرفی هم فرض بر این است که جنب شده و باید برای نمازش غسل کند و غسلش هم متوقف بر ارتماس است و غیر از ارتماس هم برایش ممکن نیست فلذا چون غسل بدل دارد باید بدلیش که تیمم است را انجام دهد زیرا اگر تیمم کند هم طهارت لازم برای نماز را کسب کرده و نمازش را خوانده و هم سرش را زیر آب فرو نبرده و روزه اش محفوظ مانده اما این مسئله در جایی صادق است که روزه اش واجب معین باشد مثل نذر معین یا روزه ماه رمضان که در این صورت هم روزه اش باطل نمی شود و هم نمازش را می خوانده ، حالا اگر روزه اش مستحبی یا واجب موسع باشد در این صورت غسل بر او واجب است و روزه اش هم باطل می شود زیرا در روزه واجب معین بود که ارتماس فی الماء برای حفظ روزه حرام بود ولی اگر روزه اش مستحبی و یا واجب غیر معین باشد می تواند آن را به هم بزند زیرا می تواند امروز روزه اش را به هم بزند و در روز دیگری آن را بگیرد .

خوب یک بحث مهمی در اینجا وجود دارد و آن این است که وقتی که این شخص روزه اش مستحبی و یا واجب غیر معین است آیا در اینجا به مجرد تمکن از غسل ارتماسی برای نماز روزه اش باطل می شود یا اینکه وقتی که نیت غسل ارتماسی کرد آن نیت صومش را باطل می کند که قبلاً درباره نیت قطع و قاطع بحث مفصلی کردیم ، و یا اینکه وقتی رفت و سرش را زیر آب فرو برد روزه اش باطل می شود ؟ پس سه احتمال در اینجا وجود دارد که آنها را ذکر کردیم و شراح و محشین عروة هم در اینجا وارد بحث شده اند که کدام یک از این احتمالات مورد نظر می باشد ، خوب احتمال اول چون امر به ضدین است لذا محال می باشد زیرا نمی شود هم امر به روزه داشته باشد و هم امر به فرو بردن سر زیر آب و غسل کردن برای نماز پس همینقدر که تکلیف عوض شد یعنی امر به انجام غسل و فرو بردن سر زیر آب آمد روزه اش باطل می شود چون امر به ضدین محال است ، و اما احتمال دوم بر می گردد به بحث نیت قطع و قاطع که صاحب عروة هر دو را مبطل صوم می دانست که در این احتمال می گوید که از جهت نیت قطع روزه باطل می شود و به مجرد آمدن تکلیف روزه اش باطل نمی شود و اما احتمال سوم می گوید وقتی رفت و مرتکب این مبطل شد روزه اش باطل می شود .

می باشد، و اگر ناسی به صوم باشد هم غسلش و هم روزه اش صحیح می باشد زیرا در صورت نسیان دیگر نهی از ارتماس فی الماء که موجب بطلان صوم و غسل بود در حقیقت تنجز ندارد، و اگر روزه اش واجب غیر معین و یا مستحبی که هر لحظه می توان آنها را به هم زد باشد روزه اش باطل است ولی غسلش درست است زیرا دیگر غسلش نهی ندارد.

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی
محمد و آله الطاهیرین

صاحب عروة می فرماید بطل صومه و ظاهر این حرف این است که وقتی تکلیف و وجوب غسل آمد دیگر صوم امر ندارد زیرا امر به ضدین محال است، آیت الله خوئی در ص ۱۶۸ از جلد اول کتاب الصوم مستند العروة اول می فرماید که چون امر به ضدین محال است لذا همینقدر که امر به وجوب غسل ارتماسی آمد دیگر امر به صوم منجز نیست، بعد ایشان خواسته اند که این مسئله را از راه ترتب درست کنند و در اصول در باب امر به شیء مقتضی نهی از ضدش است خوانده ایم که در آنجا همه کبری را که امر به ضدین فی زمان واحد و فی آن واحد محال است قبول دارند اما ترتبی ها می خواهند صغری را طوری مطرح کنند که امر به ضدین نباشد، عده ای گفته اند اگر امر به ازاله نجاست از مسجد داشته باشد و در اول وقت وارد مسجد شود واجب است که فوراً ازاله نجاست کند و برای نماز ظهر و عصرش هم وقت دارد یعنی می گویند در اینجا فقط امر به ازاله نجاست دارد و دیگر امر به نماز ندارد و إلا امر به ضدین می شود که محال است فلذا فقط ازاله که واجب فوری است امر دارد و دیگر نماز امر ندارد اما ترتبی ها در اینجا می گویند که ما هر دو امر را درست می کنیم و امر به ضدین هم نمی باشد و اگر نماز اول وقت هم خواند ما می توانیم برایش امر درست کنیم زیرا این شخص امر به ازاله داشت به شرط اینکه قصد ایتیان نماز ظهر را نکرده باشد اما اگر با این امر فوری (ازاله نجاست) مخالفت کرد و عصیان کرد و نماز ظهرش را خواند نمازش درست است، مرحوم آخوند در کفایه شدیداً منکر ترتب می باشد ولی بعضی ها ترتبی هستند و ما هم در اصول ترتب را قبول کرده ایم و آیت الله خوئی هم ترتبی هستند و در اینجا خواسته اند از راه ترتب روزه را درست کنند فلذا گفته اند این شخص وظیفه اش این است که غسل ارتماسی کند و نماز بخواند امام اگر عصیان کرد مثلاً شاید اصلاً نخواهد نماز بخواند، باید روزه را به پا بدارد و تا غروب روزه اش را ادامه دهد پس اگر برای خواندن نماز عصیان کردی روزه ات صحیح می باشد بنابراین ایشان از راه ترتب صحت روزه را درست کرده اند به همین دلیل ایشان استحاله امر به ضدین را نفی می کنند، خلاصه این سه احتمال در مسئله وجود داشت که آنها را عرض کردیم.

(مسئله ۴۳): إذا ارتمس بقصد الاغتسال فی الصوم الواجب المعین بطل صومه و غسله إذا كان متعمداً، و إن كان ناسياً لصومه صحاً معاً، و اما إذا كان الصوم مستحباً أو واجباً موسعاً بطل صومه و صح غسله.

اگر شخص صائم در روزه واجب معین عالماً و عامداً به قصد غسل ارتماسی سرش را زیر آب فرو برد هم روزه و هم غسلش باطل است و غسلش چون متعلق نهی است و نهی در عبادت موجب فساد است باطل